

Regimantas GUDELIS

Klaipėdos universitetas

Choro vaidmuo ugdant dvasinius, meninius ir visuomeninius klieriko asmenybės bruožus Seinų kunigų seminarijoje (XIX a. pabaigoje – XX a. pirmajame dešimtmetyje)

Straipsnio tikslas – atskleisti, kaip choro veikla buvo ugdomi lietuvių klieriko dvasiniai, visuomeniniai ir meniniai asmenybės bruožai Seinų kunigų seminarijoje, veikusioje 1826–1915 ir 1918–1919 m. Tarp seminarijos absolventų – daug iškilių Lietuvos dvasininkų, pasižymėjusių įvairiose kultūros, mokslo ir visuomeninio darbo srityse: P. Kriaučiūnas (1850–1916), J. Katilius (1854–1930), A. Krakaitis (1879–1934), A. Šmulskštys (1866–1931), P. Radžiūnas (1880–1950), J. Petrika (1885–1941), V. Jurgilas (1861–1931), J. Narijauskas (1876–1946), V. Aleksandravičius (1865–1952) ir kt. Ugdomoji choro įtaka atsiskleidė seminariją baigusiems klierikams kunigaujant savose parapijose ir įvairiose Bažnyčios bei valstybės institucijose. Straipsnyje pateikiamos iškilių dvasininkų – choro puoselėtojų – gyvenimo ir darbų apžvalgos.

The aim of the article is to reveal how social and artistic personal qualities were developed among the Lithuanian students of theological seminary through choral activity in Seinai. Among the seminary graduates there were a lot of famous Lithuanian priests well-known in various spheres of cultural, scientific and social work, etc. The educational influence of the choir was revealed after the students had graduated the seminary and worked as priests in their own parishes, in various churches and state institutions. The article presents the reviews of the outstanding priests who fostered choirs, describing their life and work.

Įvadas

Lietuvoje chorinis giedojimas ir dainavimas yra viena iš labiausiai paplitusių dvasinio, meninio ir visuomeninio asmenybės ugdymo formų. XIX a. pabaigos – XX a. pradžios lietuvių tautinis atgimimas ir chorų sąjūdis apėmė aktualius visuomeninės būties reiškinius, skatinusius tautos vienybę ir geresnio gyvenimo viltį – lietuvišką giedojimą bažnyčiose ir pasirodymus vadinamuosiuose *lietuviškuose vakaruose*. Šiuos ideologinius ir dvasinius visuomenės gyvenimo reiškinius palaikė Seinų kunigų seminarijos lietuvių kilmės klierikai. Seminarijos choras, veikęs pačių klierikų iniciatyva, buvo puiki dvasinės, visuomeninės ir muzikinės-chorinės veiklos mokykla.

Seminarijos gyvavimo laikas, choro dainos ir giesmės liko toli praeityje. Nors ir negausi turima tyrimo medžiaga leidžia analizuoti objektą ir daryti svarbias išvadas. Biografiniai seminarijos choro vadovų ir kitų čia studijavusių dvasininkų gyvenimo bei darbų aprašai enciklopediniuose leidiniuose – tai tiesioginė faktologinė medžiaga, atskleidžianti šių asmenybių visuomeninę poziciją ir aktyvią veiklą. Remiantis šiais duomenimis, galima daryti išvadą apie ugdomąją choro įtaką klierikams, nes kitų visuomeninės ir meninės veiklos formų seminarijoje nebuvo. Straipsnyje pateikiami ne išsamūs iškilių absolventų veiklos aprašai, o tik su lietuviškos giesmės propagavimu ir choru susiję faktai.

Straipsnio tikslas – atskleisti Seinų kunigų seminarijos choro ugdymo sąlygas ir aplinkybes. Straipsnyje aptariami tokie temos aspektai: dvasininkų vaidmuo tautiniame atgimime (kultūrologinis ir etnologinis aspektai); jauno dvasininko asmenybės meninio ir muzikinio formavimosi aplinkybės (edukologinis aspektas); dainavimo ir giedojimo būdai bei metodika (chorvedybinis ir etnologinis aspektai).

Tyrimo erdvėlaikis – seminarijos absolventų gyvenimas ir veikla Lietuvoje tautinio atgimimo laikotarpiu (XIX a. pabaiga – XX a. pradžia) ir pirmaisiais sovietinės okupacijos dešimtmečiais, absolventų išeičių veikla JAV ir Kanadoje. Seminarijos absolventai (visi jie – buvę choro dalyviai), be pastoracinės veiklos, darbavosi ir kitose – meno, literatūros, mokslo, ekonomikos, visuomeninės veiklos – srityse. Straipsnyje kalbama tik apie tuos, kurie vėliau išgarsėjo giedojimo srityje, t. y. kaip chorų ir lietuviško giedojimo skatintojai, liaudies švietėjai, dainų rinkėjai ir kt.

Pasirinkta tema yra ankstesnių autoriaus darbų apie Lietuvos chorų meną tęsinys¹.

Tyrimo objektas – Seinų kunigų seminarijos choras ir jo dalyviai – jaunieji lietuvių dvasininkai.

Tyrimo metodai: istorinės medžiagos analizė, choro dalyvių biografijų studijavimas, choro veiklos chorvedybinė analizė, repertuaro interpretacija liturginės muzikos ir etnologijos aspektais.

1. Seinų kunigų seminarija ir iškilieji jos auklėtiniai

Seinų kunigų seminarija veikė 1826–1915 ir 1918–1919 m.² Tarp seminarijos absolventų – daug iškilių Lietuvos asmenybių: aušrininkas S. Norkus, Užnemunės knygų platinotojas M. Sederavičius, vyskupas ir mokslininkas P. Būčys, istorikas, švietėjas J. Totoraitis, mokytojas M. Gustaitis, literatas A. Šmulkštys-Paparonis, politikas J. Vailokaitis, kalbininkas ir visuomenės veikėjas P. Kriaučiūnas, prelatas, visuomenės ir valstybės veikėjas M. Krupavičius, rašytojas V. Mykolaitis-Putinas ir kt. Kartu su jais darbavosi ir visas būrys jaunų meniškų prigimties idealistų, kurie pastoracinį darbą savo parapijose sėkmingai derino su visuomenine ir tautine veikla – gaivino lietuviškas giesmes ir lietuvių kalbą, platino draudžiamą literatūrą, organizavo chorus. Ši veiklos sritis – svarbiausias ano laikotarpio etninės būties aspektas.

Lietuvybės atgimimas Suvalkijos regione vyko sunkiomis sąlygomis, kadangi čia, dažnai kurstoma vietinių dvarininkų ar kitų veikėjų, atgimimui priešinosi prolenkiškoji parapijiečių dalis³. Vis dėlto jau amžiaus pradžioje daugelyje Suvalkijos bažnyčių pradėta giedoti lietuviškai, atsirado keletas visoje Lietuvoje žinomų chorų. Tarp jų – Valkininkų

(įkurtas 1900 m. klebono V. Mirono, vadovavo Mozūra, Valušis), Metelių (įkurtas 1890 m., vadovavo kanauninkas V. Jurgilas, padėjo J. Auginis), Ūdrijos (įkurtas 1908 m. klebono Ginevičiaus, vadovavo kompozitorius J. Neimontas), Merkinės (įkurtas 1908 m.), visuomenę ir muzikus žavėję Vilkaviškio, Marijampolės, Perlojos mergaičių ir kiti chorai. Vis dažniau organizuojamos maldininkų procesijos su lietuviškomis giesmėmis. 1906 m. prieš Sekmines Marijampolėje kun. V. Tautkevičius organizavo maldininkų procesiją į Vilnių „stebuklingo Aušros Vartų ir Švenč. Panelės paveikslu išprašyti Lietuvai Šventosios Dvasios malonių ir tikibinio susipratimo“.⁴ Maldininkų akcija sulenkėjusiame Vilniaus krašte turėjo ir tautinį tikslą: „Gražiai skambančios lietuviškos giesmės ne vieną pažadino iš tautinio miego prie susipratimo ir savo kalbos pamylėjimo.“ Viešos procesijos „suvirtindavo ir padidindavo chorus, nes parapijos lenktyniaudavo, kad pasirodyti su gražesne procesija ir kad gražiai pagiedoti, <...> kėlė tikinčiųjų dvasią, tikibinį susipratimą, na ir bažnytinės giesmes“.⁵ Procesija į Vilnių tapo reikšmingu visuomeniniu įvykiu. Maldininkų žygis spaudoje nebuvo plačiau aprašytas, o „Šaltinyje“ įdėta didelė dalyvių nuotrauka⁶. Toks Seinų kunigų seminarijos ir jos choro visuomeninis kontekstas turėjo įtakos seminarijoje studijuojančių lietuvių kilmės klierikų sąmonei, aspiracijoms ir veiklos formų pasirinkimui. Seminarijos choras daugiausia veikė pačių klierikų iniciatyva, kurią palaikė ne tik privalomas giedojimas sekmadieniais per pamaldas seminarijos koplyčioje, bet ir liaudies dainavimo tradicija, meilė gimtajam kraštui.

Choro vadovas buvo renkamas keleriems metams iš pačių seminaristų, kandidatūrą aptarus su seminarijos vadovybe. Remiantis turima medžiaga, sudarytas toks choro vadovų sąrašas:

- V. Aleksandravičius (1882–1887 m.);
- J. Skinkis (1889–1894 m.);
- J. Galeckas (1894–1895 m.);
- J. Lakickas (seminarijos nebaigė, 1895–1900 m.);
- J. Vyšniauskas (1900–1902 m.);
- M. Brundza (1902 m. pabaiga –1907 m.).

Po M. Brundzos chorui vadovavo J. Narijauskas, vėliau – V. Pėstininkas ir V. Mykolaitis-Putinas, kuris čia mokėsi 1909–1915 m.

Kaip minėta įžangoje, svarbiausiu ugdomosios choro veiklos kriterijumi laikoma partitis chorvedybos srityje. Todėl biografiniuose absolventų aprašuose daugiausia dėmesio skiriama jų meninei-tautinei veiklai – lietuviškos giesmės propagavimui ir chorų organizavimui.

Vincas Aleksandravičius (gimė 1865 01 28 Marijampolės apskrityje, Krosnos parapijoje, Pėdiškių kaime, mirė 1952 04 15 Gudeliuose). Kanauninkas, kompozitorius, Peterburgo dvasinės akademijos teologijos magistras. V. Aleksandravičius studijavo ir muziką, tačiau neaišku, kur ir koku akademiniu lygiu. Kanauninkas, gyvendamas Lomžoje, išlaikė aštuonerių metų našlaitį brolių, vėliau žinomą Amerikos lietuvių išeivijos muziką – vargonininką ir kompozitorių Aleksandrą Aleksandravičių-Aleksį (1886–1983). Brolio kanauninko išmokytas groti smuiku ir pianinu, 1907 m. jis įstojo į Varšuvos konservatoriją. 1913 m. baigęs studijas A. Aleksandravičius-Aleksis išvyko į Ameriką.

V. Aleksandravičius kurį laiką dirbo prefektu ir dėstė lietuvių kalbą Veiverių mokytojų

seminarijoje. 1905 m. išrinktas Vilniaus Seimo nariu⁷. Kunigaudamas Lomžoje 1906 m. su K. Sakalauskiu įkūrė lietuvių savitarpio pagalbos draugiją ir chorą. 1908 m. šiame chore lankėsi jaunas kompozitorius S. Šimkus⁸. Lietuvių draugija rengė koncertus ir vaidinimus, tačiau nuoseklios ir aktyvios koncertinės veiklos neplėtojo, nes pats V. Aleksandravičius tam neturėjo laiko.

V. Aleksandravičius sukūrė dainų ir giesmių, iš jų paplito: „Aušros žvaigždė užtekėjo“, „Per Tavo šventą prisikėlimą“, „Angelų pasveikinimas“, devynios atlaidų giesmės, lenkų kritikų teigiamai įvertinta „Libera“, giedota Seinuose per A. Baranausko laidotuves. Išliko V. Aleksandravičiaus „Kalėdgiesmė“, publikuota Čikagos lietuvių išeivijos žurnale „Muzikos žinios“. Kompozicija profesionali, prilygstanti kitoms XX a. pirmosios pusės lietuvių kompozitorių giesmėms⁹.

Mykolas J. Brundza (gimė 1884 08 10 Marijampolės apskrityje, Šunskų valsčiuje, Piliakalnių kaime, mirė 1938 02 16 Newton, JAV). Mokėsi Marijampolės gimnazijoje ir Suvalkų kunigų seminarijoje, 1902–1905 m. seminarijos choro dirigentas, 1903 m. seminarijos koplyčioje jo užvesti klierikai pirmą kartą lietuviškai užgiedojo „Pulkim ant kelių“. 1907 m. iššventintas kunigu. Dirbo vikaru Avižieniuose, Plokščiuose, Ilguvoje, Šunskuose. 1914 m. už žmonių gynimą nuo vokiečių rekvizicijų 2 mėn. kalintas Įsruityje ir 10 mėn. Gütersloche, Vestfalijoje. Grįžęs į Lietuvą, paskirtas vikaru Simne, 1917 m. – Paežerėlių bažnyčios rektorius, 1923 m. – Sudargo klebonas, čia pradėjo statyti bažnyčią. 1931 m. už pamokslus iškeltos 3 bylos, nuteistas kalėti arba mokėti 500 litų baudą. Seminarijoje redagavo klierikų laikraštėlį „Jaunuomenės draugas“, vėliau Bijūno ir Pabalinio slapyvardžiais bendradarbiavo „Vadove“, „Šaltinyje“, 1905 m. įkurtame lietuvių laikraštyje „Viltis“. 1935 m. atvyko į JAV ir čia dirbo Newtono kazimieriečių akademijos kapelionu.¹⁰

M. Brundza paliko informatyvų straipsnį „Bažnytinės giesmės Seinų katedroje, seminarijoje ir Seinų vyskupijoje 1901–1907 metais“, kuris yra itin svarbi tyrimo medžiaga. Straipsnis spaudoje nebuvo publikuotas. Rankraštis parašytas 1937 05 26, t. y. vieneri metai prieš autoriaus mirtį, su dedikacija: „Jm. Gerb. Prof. p. J. Žilevičiui, kompozitoriui. <...> Šį straipsnį parašiau kompozitoriaus prof. J. Žilevičiaus ir brolio Jono, muziko, paragintas.“¹¹

M. Brundzos rankraščio apimtis – 16 puslapių. Straipsnio pradžioje kalbama apie muzikos ir giesmės reikšmę tautos kultūrai ir Bažnyčiai, toliau – apie lietuviybės padėtį seminarijoje ir chorinį giedojimą, taip pat apie giedojimą vyskupijoje ir Marijampolės maldininkų procesiją su giesmėmis į Vilnių. Straipsnis baigiamas pastabomis apie ano laiko vargonininkus. Tekste pateikta trumpų seminarijos profesorių charakteristikų ir kitų su dvasininkų veikla susijusių faktų, paminėtos ir lietuvių kunigų pavardės.

Matas Dabrila (gimė 1846 08 30 Vilkaviškio apskrityje, Paežerių valsčiuje, Znočkų kaime, mirė 1935 01 24 Vilkaviškyje). Mokėsi Vilkaviškio pradžios mokykloje, Marijampolės gimnazijoje, 1864–1869 m. Seinų kunigų seminarijoje. Gyveno Suvalkijos krašte, dirbo vikaru įvairiose parapijose, 12 metų praleido Naujamiestyje. 1890 m. paskirtas Vilkaviškio klebonu ir dekanu, 1920 m. pakeltas į prelatus, nuo 1929 m. – apaštališkasis protonatorius. Įsteigus Vilkaviškio vyskupiją, tapo jos generalvikaru. Kunigaudamas Leipalingyje lenkiškus giedojimus pakeitė lietuviškais, mokė vaikus ir suaugusiuosius lietuviškų poterių, iki

spaudos draudimo atšaukimo organizavo lietuviškos spaudos pristatymą į parapiją bei platinimą.¹²

Juozapas Galeckas (gimė 1871 03 02 Vilkaviškio apskrityje, Gižaičių parapijoje, Rūdos kaime, mirė 1922 06 10 Vilkaviškyje). Mokėsi Marijampolėje, nuo 1894 m. – Seinų kunigų seminarijoje. Baigęs seminariją, buvo vikaras A. Panemunėje, Lazdijuose, lenkiškoje parapijoje Zavaduose, nuo 1905 m. – Jeleniave, Berznyke, vėliau Kučiūnų klebonas, nuo 1921 m. – Šlavantų klebonas. Mokydamasis seminarijoje dalyvavo slaptose klierikų organizacijose, platino draudžiamą lietuvišką spaudą, puoselėjo lietuviybę. J. Galeckas pasižymėjo sumanumu ir energija. Parapijose rūpinosi švietimu, įsteigė bibliotekų, skaityklų, kolektyvinių prekybos įstaigų. Vienas iškiliausių liaudies švietėjų.¹³

Adolfas Lapinskas (gimė 1848 10 29 Šakių apskrityje, Sintautuose, mirė 1909 07 05 Suvalkų apskrityje, Račkose) – kunigas, muzikas, poetas. Baigęs seminariją, 1868 m. kunigavo Lomžoje, Raigarde, Tykocine, Liubotyne, Račkose. Seminarijos prof. Jamelkovskio paragintas, kartu su kitais klierikais užrašinėjo liaudies dainas. 1866 m. vasarą Kalvarijos apylinkėse užrašė apie 150 dainų. Iš savo ir kitų klierikų surinktų dainų sudarė 500 dainų rinkinį. Jau parengto spaudai rinkinio caro administracija neaprobavo ir nedavė leidimo spausdinti, nes dainų tekstai buvo užrašyti lotyniškais raidėmis. Vėliau, per karą, tas dainų rinkinys pasimetė. A. Lapinskas taip pat rašė eilėraščius Lauro Šekšnapelvio slapyvardžiu¹⁴.

A. Lapinsko mokslo draugai siejosi dėl dingusio 500 liaudies dainų rinkinio ir bandė jo ieškoti per spaudą. Atsakydamas į J. Totoraičio užklausimą¹⁵, „Viltyje“ atsisaukė brolis Jurgis Lapinskas: „Aš, kaipo kun. Lapinsko broliūnas, žinau labai gerai apie minėtąjį rinkinį, nes kun. L., būdamas seminarijoje, visas vakacijas 1866 m. praleido mano tėviškėj, Bavardiškių kaime. Surinko jis čia suviršum 150 dainų ir eilių. Tarp kitų, ir eilės apie Bavardiškių kaimą: „Kas nor matyt gražią vietą, o netoli eit per svieta, aš jam rodyčiau klausyti Bavardiškius atlankyti. Ten kalneliai kviečiais sėti, o laukeliai užakėti...“ ir taip toliau. Tą rinkinį aš užtikau Karklynų dvare pas kun. L. tetėną Mackevičių. Norėdamas, kad kun. L. darbas nepražūtų, padaviau jį kunigui Tomui Zablockiui iš Mockabūdžio kaimo, Karklynų valsčiaus, Vilkaviškio apskr., kuris pažadėjo išpauzdinti Tilžėje. Vienok to turinio dainų niekad man neteko niekur skaityti, per tai nežinau, ar Zablockis padavė spaudon, ar pasiliko pas save? Nuo 1872 metų su Zablockiu neteko man kalbėti. Kiek galiu atsiminti, buvo labai jausmingų dainų. Tas rinkinys parašytas ant 8 dalies lakšto popieros, rundinomis raidėmis.“¹⁶

Juozas Skinkis (gimė 1870 12 01 Vilkaviškio apskrityje, Gižų valsčiuje, Antupių kaime, mirė 1943 01 25 Ž. Panemunėje). Mokėsi Suvalkų gimnazijoje, Seinų kunigų seminarijoje, 1894 m. Varšuvoje įšventintas į kunigus. Buvo vikaras Igliaukoje, Sintautuose, Vygriuose ir Lukšiuose. 1909–1915 m. gyveno Ž. Panemunėje. Per Pirmąjį pasaulinį karą išvyko į Rusiją (Rostovą). 1918 m. grįžo į Lietuvą, buvo Ž. Panemunės klebonas, dekanas.¹⁷

Juozas Skinkis – Lietuvių mokslo draugijos narys, talentingas menininkas ir energingas darbininkas daugelyje sričių. Suvalkų gimnazijoje platino „Aušrą“ ir „Apžvalgą“, rašė straipsnius į slaptus lietuviškus laikraščius, buvo aktyvus lietuvių klierikų būrelio narys. Enciklopedijoje „Lietuvos knygnešiai ir daraktoriai 1186–1904“ (Vilnius, 2004) pabrėžiama, kad Seinų kunigų seminarijoje jis „garsėjo kaip dainininkas ir lietuviškų dainų

mokytojas <...>. Buvo dainos, poezijos ir apskritai literatūros mėgėjas. Antupių Juozo slapyvardžiu parašė daug eilėraščių, dainų ir kt. Nuolat bendradarbiavo „Šaltinyje“, „Viltyje“, „Draugijoje“, „Vadove“. Rinko liaudies dainas. Apie 100 dainų jis įdainavo St. Šimkui, kuris šešias jų išleido¹⁸.

Simanas Skinkis (gimė 1842 10 09 Vilkaviškio apskrityje, Gižų valsčiuje, Antupių kaime, mirė 1937 04 16 Ž. Panemunėje, Juozo Skinkio brolis). Baigęs Marijampolės gimnazijos 4 klases, trejus metus mokytojavo Gižuose. Po to mokėsi Seinų kunigų seminarijoje, 1868 m. išventintas į kunigus ir paliktas katedros vikaru bei seminarijos liturginio giedojimo dėstytoju. 1870 m. paskirtas kurijos sekretoriumi, po metų – kurijos vedėju. Buvo vikaras Pajavyonyje ir Lukšiuose, 1888–1918 m. klebonas Ž. Panemunėje. S. Skinkis pirmasis pradėjo mokytį katekizmo lietuviškai Seinų katedroje, buvo uolus blaivybės skleidėjas, knygų platintojas spaudos draudimo metais ir vėliau. Rinko lietuvių kalbos žodžius, patarles, posakius, sudaręs didelį rinkinį paskolino P. Kriaučiūnui, tačiau rinkinys kartu su kitais kunigo raštais dingo per Pirmąjį pasaulinį karą Jaroslavyje.¹⁹

Jurgis Narijauskas (gimė 1876 04 21 Vilkaviškio apskrityje, Paežerių valsčiuje, Parausių kaime, mirė 1946 01 29 Telšiuose). Vienas iškiliausių XIX a. pabaigos – XX a. pirmosios pusės dvasininkų ir kultūros veikėjų, pasižymėjęs talentu mokslo, diplomatijos, kalbų ir menų srityse. J. Narijauskas lankė Marijampolės gimnaziją, 1894 m. įstojo į Seinų kunigų seminariją, 1899 m. išventintas į kunigus. Tais pat metais Romoje pradėjo lankyti Grigaliaus universiteto Teisės fakultetą, 1903 m. jį baigė, apgynęs teisės daktaro laipsnį. Grįžęs į Lietuvą, dirbo Seinų vyskupijos bažnytiniame teisme ir kurijoje, dėstė įvairius dalykus seminarijoje: 1905–1908 m. liturginį giedojimą, 1911–1915 m. lietuvių kalbą, 1913–1915 m. lotynų kalbą. 1925–1928 m. Gelgaudiškio klebonas, nuo 1928 m. – Telšių kapitulos kanauninkas, nuo 1922 m. – popiežiaus rūmų šambelionas, apdovanotas popiežiaus medaliu *Bene merenti*.

Visas J. Narijausko gyvenimas susijęs su kultūros veikėjo, diplomato ir juristo, neoficialaus Lietuvos atstovo Vatikane, taip pat literato ir spaudos leidėjo veikla. 1909 m. Lietuvių mokslo draugijos suvažiavimas jį išrinko dainų ir melodijų rinkimo komisijos nariu. J. Narijauskas kartu su kun. J. Laukaičiu ir P. Dvaranausku Seinuose įkūrė bendrovę laikraščiams ir knygoms leisti. Ši bendrovė netrukus įsteigė spaustuve, kuri turėjo didelę reikšmę leidžiant lietuvišką spaudą. J. Narijauskas leidėjo darbą pradėjo dirbti būdamas Romoje – 1921 m. leido informacinį savaitinį laikraštį „Eco di Lituania“. J. Narijauskas buvo J. Naujaliao laikraščio „Vargonininkas“ redakcijos kolegijos narys, religiniais, juridiniais ir kitais klausimais rašė į „Šaltinį“, „Draugiją“, „Vadovą“, „Vienybę“, „Athaeneum“, „Skaitymus“, „Vairą“, „Žemaičių prietelį“. Iš italų kalbos vertė įvairius religinius ir meninius veikalus (tarp jų – A. Ponchielli operos „Lituanii“ libretas), 1938 m. savo lėšomis išleido į lietuvių kalbą išverstą Dantės „Dieviškąją komediją“²⁰.

Juozapas Vyšniauskas (gimė 1881 01 10 Marijampolės apskrityje, Meškučių kaime, mirė (?) Ilguvoje). Mokėsi Marijampolės gimnazijoje ir Seinų kunigų seminarijoje, 1904 m. išventintas į kunigus. Buvo vikaras Plutiškėse, Gelgaudiškyje, Liubave, Punske. Įsteigė keletą „Žiburio“ draugijos skyrių ir bažnytinių bendrijų. Lietuviškų laikraščių „Viltis“, „Šaltinis“ bendradarbis, „Žagrės“, „Vilijos“, Šv. Kazimiero, Lietuvos dailės, Mokslo draugijų narys. 1912–1919 m. gyveno Kanadoje, organizavo lietuvių išeivių veiklą. Grįžęs į Lietuvą,

įstojo savanoriu kapelionu į Lietuvos kariuomenę, dalyvavo mūšiuose su lenkais, gelbėjo sužeistus kareivius. Už nuopelnus apdovanotas Vyčio kryžiumi. Nuo 1921 m. – įsteigtos Aleksoto parapijos klebonas, pastatė medinę bažnyčią ir kleboniją. Paskutiniaisiais gyvenimo metais – Ilguvos klebonas, padėjo kelti vietos gyventojų ekonominį ir kultūrinį lygį.²¹

Išvardijus seminarijos choro vadovus, reikėtų paminėti ir kitus iškilus choro dalyvius. Tai **Petras Kriaučiūnas** (1850–1916) – Seinų kunigų seminarijos ir Petrapilio dvasinės akademijos auklėtinis, teologijos mokslų daktaras, tautinio atgimimo veikėjas, kalbininkas, Marijampolės gimnazijos mokytojas, daręs didelę įtaką savo ugdytiniais; **Jonas Katičius** (1854–1930) – kunigas visuomenininkas, draudžiamų lietuviškų knygų platintojas; **Albinas Krakaitis** (1879–1934) – lietuviybės skleidėjas, knygų platintojas; **Antanas Šmulskštys-Paparonis** (1866–1931) – visuomenininkas ir knygų platintojas; **Pranciškus Radžiūnas** (1880–1950) – aktyvus visuomenininkas, baigęs statyti Žvirgždaičių bažnyčią; **Jonas Petrika** (1885–1941) – Marijampolės gimnazijos kapelionas, traukiantis iš Lietuvos sovietinei armijai drauge su kunigais V. Balsiu ir J. Dabrila nužudytas Budavonės miške; **Vincentas Jurgilas** (18861–1931) – kanauninkas, draudžiamos literatūros platintojas.

Būtina pažymėti, kad šiame straipsnyje aptariamas tik Seinų ir Suvalkijos regionas, todėl nepaminėti Kauno dvasininkai choro rėmėjai – tai J. Tumas-Vaižgantas, A. Jakštas, J. Lideikis, A. Sabaliauskas, T. Brazys, J. Byla, P. Dogelis ir kitos iškilios asmenybės.

2. Choras – jauno dvasininko asmenybės formavimosi aplinka

Jauno dvasininko moralinio, meninio ir pilietinio formavimosi aplinka Seinuose – pati seminarija, miesto katedra ir miestas su savo kultūros institucijomis.

Kultūrinė lietuvių veikla Seinų mieste ir seminarijoje buvo gana aktyvi. 1906 m. Seinuose kunigas prof. J. Laukaitis įsteigė „Šaltinio“ spaustuovę, kurioje nuo 1908 m. leido dvasininkams skirtą žurnalą „Vadovas“, populiarių žurnalą visuomenei „Šaltinis“, spausdino atskirus leidinius, taip pat ir dainų rinkinius su gaidomis. Iš jų ypač reikšmingos J. Naujalio „Dainos mišriam chorui“ ir „8 lietuviškos tautiškos dainos“²².

Seminarija, kaip mokslo institucija, turėjo savo tvarką, drausmės normas, tačiau jaunimas, kaip visose kitose mokslo įstaigose, buvo nerimstančios dvasios: klierikai organizavo savišvietos kuopeles, platino anuo metu dar draudžiamą literatūrą, palaikė ryšį su miesto lietuvių inteligentais.

K. Grinius savo atsiminimuose rašė: „Kokio nors organizuoto lietuvių patriotų ratelio tarp Sūduvos kunigijos nebuvo, neskaitant pirmaisiais „Varp“ gyvenimo metais slapto seminarijos klierikų būrelio, kurį pati seminarijos vadovybė, bijodama, kad rusų valdžia neuždarytų seminarijos, kaip tai atsitiko su Kielcų seminarija, neužilgo nuslopino.“²³ Tačiau J. Stakauskas, apžvelgęs įvairiapusišką klierikų veiklą, darė kitokias išvadas: „Jeigu pirma lietuviškoji sąmonė Seinų seminarijoje pasireiškė tik pavieniais atskirais asmenimis, tai vėliau ji prasiveržė stipriai slaptai organizuotu kolektyvu, kurio nepajėgė išardyti jokios pavojingos audros, ir gyvavo ligi Seinų seminarijos egzistavimo galo.“²⁴ Remdamasis A. Šmulkščio²⁵ liudijimu, J. Stakauskas pateikė muzikos požiūriu įdomų faktą: draugija, kuriai priklausė A. Šmulkštys (vėliau pasivadinęs slapyvardžiu Paparonis), J. Valaitis,

A. Steponaitis, J. Juozaitis, V. Budrevičius, Petrauskas, Aleksa ir kt., „išleido du rinkiniu lietuviškų liaudies dainų su gaidomis: „Auksinės varpos“ ir „Rūtų vainikėlis“, kuris buvo labai populiarus leidinys. Rengiant šį leidinį spaudai buvo kreiptasi į Čiurlionį, kad jis šioms dainoms suharmonizuotų gaidas. Čiurlionis neapsiėmė patenkinti klierikų prašymo, aiškindamasis tuo, kad jis jaučiąs per mažai esąs kompetentingas lietuvių kalboje ir lietuvių dainose, nors ir labai norėtų patarnauti.“²⁶ Iš tiesų tai labai įdomi iniciatyva: anuo laikotarpiu lietuviškos dainos chorui dar tik pradėtos publikuoti, Seinuose ir Tilžėje išleisti tik keli chorinių dainų su gaidomis leidiniai. Ir štai – seminarijoje klierikai parengia du dainų leidinius ir kviečia į talką ne kokį nors vargonininką, o patį M. K. Čiurlionį! Tai drąši iniciatyva, plačiu žvilgsniu aprėpianti tautinę kultūrą.

Seminarijos klierikų choras nebuvo slapta organizacija, veikė su vadovybės žinia, laisvalaikio dainuodavo vienoje iš didesnių auditorijų. Gyvybingas ir energingas choras propagavo lietuvišką dainą nutautėjusiam Seinų mieste. Neatsitiktinai J. Stakauskas, pats nebūdamas muzikas, du tris dešimtmečius nutolęs nuo anų įvykių, studijoje „Lietuviškoji sąmonė Seinų seminarijoje“ chorą vertino kaip labai svarbų lietuviybės reiškinį.

Žinoma, jeigu seminarijoje lietuvių klierikai buvo įkvėpti tautinių aspiracijų, tokių pat siekių turėjo ir lenkų klierikai. Visoje Lietuvoje su laikraščio „Aušra“ (1863) pasirodymu plito kova už lietuvių kalbos įteisinimą bažnyčiose, uolesni kunigai savo parapijose bandė suderinti lietuviškosios ir prolenkiškosios maldininkų dalies pageidavimus. Bet tai nebuvo lengva, tuo labiau Seinuose ir Suvalkijoje. Šio regiono tautinių nesutarimų atmosferą J. Stakauskas aiškina remdamasis vyskupo A. Baranausko veikla: „Vyskupas Baranauskas lenkams nusileisdavo ir sąmoningai jiems daugiau duodavęs. Bet drauge gerai numatė, kad lietuviai, kaip dauguma, savaime paims viršų. Kun. Aleksandravičius darė jam kartą pastabų dėl nuolaidumo lenkams. Vyskupas į tai atsakė: „Darau taktikos sumetimais, nes tuo keliu galima bus daug daugiau atsiekti, nei karštumu.“ Lenkai savo siekimais buvo labai užsispyrę. Rietenas bažnyčiose jie sukeldavo tyčia, nes šiomis rietenomis jie norėjo parodyti savo patriotizmą. Vyskupas pradėjo savo taikymo politiką Seinuose. Jis išvertė iš lenkų kalbos „Skaisčiausioji“ ir liepė chorui sugiedoti lenkiškai ir lietuviškai žmonėms nuraminti ir religinei nuotakai sudaryti. Bet tie patys lenkai, kurie neva ieškojo tokios vienybės, apskundė lietuvius, kad jie yra vienybės puolikai ir skriaudėjai. Tie patys lenkai, kai vyskupas norėjo vykdyti savo sumanymą, pagrasino akmenimis apmėtyti chorą, jeigu šis išdrįstų lietuviškai giedoti.“²⁷

Esant tokiai padėčiai, seminarijos vadovų nuostatos dėl choro repertuaro buvo tautiškai angažuotos: vieni vadovai lietuvišką dainavimą ir giedojimą toleravo, kiti jam nepritarė. Tai, žinoma, kiek ap sunkino choro, kaip meninio kolektyvo, darbą.

Seminarijos choro tautinė veikla, savaime suprantama, negalėjo būti demonstratyviai nukreipta prieš lenkų kilmės klierikus – to neleido mokyimo institucijos profilis. Atliekant lietuvių liaudies ir patriotines dainas, buvo gaivinama etninė savimonė, o kartu ir ugdomas visuomeniškumas.

XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje Vilniuje, Kaune, Šiauliuose lietuviai sudarė tik nedidelę gyventojų dalį, todėl kunigų seminarijose daugiausia studijavo provincijos – kaimų, bažnytkaimių ir mažesnių miestų – lietuvių jaunimas, išaugęs folkloro tradicijų aplinkoje. Miesto lenkiški ar rusiški romansai, nepageidautini kunigų seminarijoje, klierikams buvo

svetimi. Tuo galima paaiškinti akademinio jaunimo troškimą dainuoti liaudies dainas, užrašyti jas ir sudaryti rinkinius. Šis bruožas būdingas ir SeiŅų kunigų seminarijos klierikams.

Seminarijos choro veikla nebuvo reglamentuota. Pasak tyrinėtojo A. Katiliaus, išlikusiuose seminarijos archyvuose jis nepaminėtas greičiausiai todėl, kad choro pratybos nebuvo įtrauktos į mokymo planus ir tvarkaraščius. Vis dėlto išlikę amžininkų atsiminimai liudija, kad seminarijos vadovybė chorą stebėjo, pritardavo ar nepritardavo vadovo kandidatūrai, neretai įsikišdavo sprendžiant lietuvių ir lenkų konfliktus.

Choras per pamaldas seminarijos koplyčioje giedodavo liturgines giesmes ir laisvalaikiu (per rekreaciją) atlikdavo daugiausia liaudies dainas. Liaudies dainų atlikimas laisvalaikiu – tai estetinis dainavimo „sau“ lygmuo. Jo funkcija – asmeninė dainuojančiojo meninė saviraiška. Dainavimo kokybė šiuo atveju mažiau reikšminga, nes dainuojantysis neturi klausytojų. Kai seminarijoje atsirado daugiau muzikalių klierikų ir susibūrė rinktinis choras, buvo atliekami daugiabalsės liturginės muzikos kūriniai koplyčioje ir miesto katedroje.

Anot kunigo V. Aleksandravičiaus, patalpoje susirinkdavo kelios dešimtys vyrų, keli geresnį balsą turintys vadai stodavo prie katedros ir duodavo toną, mušdavo taktą į katedrą kaip į būgną, visi kiti jiems pritardavę. Lietuviškos dainos buvo girdimos visame mieste. „Tai buvo anais laikais puikiausia lietuviškumo demonstracija sulenkėjusiuose Seinuose.“²⁸ Skambėjo vien lietuviškos dainos: „Lenkai regentai [seminarijos vadovai – R. G.] ir viceregentai klausydavosi lietuviškų dainų, jomis gėrėdavosi ir pagirdavo, o Krajevskis net paskatindavo sakydamas: „Na dar padainuokite.“ Vėliau aplenkėjęs lietuvis regentas Blaževičius joms palankumo nerodydavo.“²⁹ M. Brundza prisimena: „Rekreacijos metu būdavo kad užtrauksime „Vai ant kalno ant kalnelio putinėlis pražydėjo“, „Miškas užia verkia gaudžia“, „Eina garsas nuo rubežiaus“ ir kt., tai, rodos, seminarijos stogą nukelsime... Ne tik mieste, bet ir plačioj apylinkėj skambėdavo mūsų dainos. Lenkai net pavydėdavo ir ateidavo pasiklausyti skambių lietuviškų dainų.“³⁰ Minimos ir kitos dainos: „Ant kalno karklai“, „Šeriau žirgelį“, „Kūmas kūmą užprašė“, „Pasėjau kanapę ant marių krantelių“, „Pasėjau kanapę“, lotyniškoji „Floreat Ecclesia“. Kartais buvo dainuojamos dainos ir lenkiškais žodžiais pagal lietuviškas melodijas.

Seminarijoje egzistuojant dviem tautinėms grupėms, savaime susidarė konkurencinė situacija, skatinusi nuolatines lietuvių ir lenkų kilmės klierikų varžybas. Sportu SeiŅų kunigų seminarija negarsėjo, tad dainavimas buvo bene vienintelė tinkama rungtyniavimo šaka. Kai seminarijoje padaugėjo lenkų klierikų ir pasigirdo lenkiškos dainos, prasidėjo abiejų tautinių grupių konkurencija. Dainavimo varžybos, kai į jas įsipindavo ir politinės ambicijos, ne visuomet baigdavosi taikiai.³¹

J. Stakauskas, remdamasis kunigu Pijumi Andziuliu MIC ir prelatu J. Narijausku, aprašė įdomią klierikų choro susitikimo su poetu vyskupu A. Baranausku sceną: „Baranauskas pirmais savo vyskupavimo metais atvyko į seminarijos klierikų pokylį, kuriame dalyvavo seminarijos vadovybė ir profesūra. Per šias iškilmes buvo dainuojamos lietuviškos dainos. Narijausko vedamas choras padainavo „Nu Lietuva, nu Dauguva“. Baranauskas, išgirdęs klierikų chorą dainuojant jo dainelę, labai susijaudinęs klausė. Chorui baigus šią dainelę vyskupas dar ilgesnę valandėlę sėdėjo užsimastęs ir susijaudinęs. Paskui tarsi atsipeikėjęs klausia: „*A czy słyszeliście* „Šaly plento po kairėj ežerėlis tvokso“? ir pradėjo klierikams solo dainuoti.“³²

Minėtos dainos, galima sakyti, atstovauja ano laiko šviesuolių pamėgtam repertuarui. Prisiminkime, XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje originalios kūrybos lietuviškų tautinių dainų buvo mažai; lietuviai neturėjo miestietiško dainavimo, taigi ir tautiškos originalios kūrybos dainos – romanso tradicijų, nes tarp miestų gyventojų lietuvių buvo mažuma, o pirmieji nacionaliniai kompozitoriai profesionalai dar studijavo Varšuvos ir Peterburgo konservatorijose. Tad dėsninga, kad laisvalaikio repertuaras apsiribojo liaudies daina. Patraukia dėmesį dainos „Ant kalno karklai siūbavo“ ir „Šėriau žirgelį“, kurias seminaristai greičiausiai bus radę „Varpe“³³. Dainuodavo klierikai ir paplitusias tautines dainas, ne tik išlikusias iki šiol, sukurtas vyskupo A. Baranausko, bet ir jau pamirštas. Antai Amerikos lietuvių išeivijos muzikas D. Kučinskas teigia, jog „apie 1880 m. Seinų kunigų seminarijos klierikai lietuviai tam tikromis progomis pradėjo giedoti tautinį himną „Tėvyne Lietuva, tu kaip sveikata“ (iš A. Mickevičiaus „Pono Tado“). 1887 m. kun. Petras Abromaitis, vienas iš ryškesnių Seinų seminarijos dainininkų, atvyko į JAV ir 1888 m. kartu su vargonininku kun. M. Juodišiu, taip pat seiniškiu, sugiedojo šį himną, pavadinę jį *Himna Narodowa Lietuviszka*“³⁴.

Ne paslaptis, kad tuo metu Seinuose ir seminarijoje prolenkiškosios tendencijos drumsė klierikų gyvenimą. Giedojimas lietuvių kalba, ypač koplyčioje, prilygo išsišokimui.

Štai ką apie tai rašo M. Brundza: „Koks buvo lenkų nustebimas, kai aš kartą seminarijos koplyčioje grojant Mišioms užgiedojau lietuviškai „Pulkim ant kelių“, „Šventas, šventas“, „Prieš taip didį Sakramentą“, „Marija, Marija“ ir t. t. Manėm, kad lenkai pasius iš pykčio, to niekad nesitikėjo... Taip, 1903 m. Seinų seminarijos koplyčioje pirmą kartą suskambėjo lietuviška giesmė [pabraukta – M. B.]. Lenkai mane už tai ir plūdo <...>, kad *pagańską movą i śpievu* <...> kliudąs jiems dvasios susitelkimą, kad jie negalį gerai mels-tis ir t. t. Lietuviai nenusileido ir, girdint tokį begėdišką lenkų užsiuolimą ir lietuviškų giesmių niekinimą, prašė manęs dažniau jas giedoti. Aš, kad neišsišokus, pasitariau su Dvasios Tėvu, a. a. prel. A. Staniuliu, kuris leido giedoti koplyčioje ir lietuviškas giesmes. Lenkai ir čia nieko nepėšė, taigi dabar jau dažniau skambėdavo koplyčioje ir lietuviškos giesmės. Man gi tai buvo geras akstinas patraukti užsispyrusius lenkus į praktikas. Eikite, sakydavau jiems, į praktikas, išmokite gerai lotyniškas Mišias, tuomet man nereikės giedoti lietuviškų giesmių. Lenkai pradėjo iš kailio nertis ir net man gerintis, kad tik naujas Mišias mokinčiau. Man to tik ir tereikėjo, nes buvo progos pastatyti gerai chorą, nors neturėjau nei vienos liuosos rekreacijos.“³⁵

Ar po 1907 m. seminarijos koplyčioje dar bandyta giedoti lietuviškai, žinių nerasta. Greičiausiai ne, kadangi V. Mykolaičio-Putino studijų metais (1909–1915) čia jau vyravo lenkiška dvasia. Rašytojas apie lietuviškas giesmes romane „Altorių šešėly“ neužsiminė. J. Stakauskas pažymi: „Jeigu lenkai imdavo vadovauti chorui, tai lietuviškos dainos būdavo apleistos.“³⁶

3. Choro dainavimo ir giedojimo būdų analizė

Pagal aprašytus choro dainavimo būdus galima bent iš dalies atkurti chorvedybinę metodiką, kuri atskleidžia ir bendrą muzikinio ugdymo seminarijoje padėtį.

Muzikinio ugdymo formos seminarijoje buvo dvi: privalomas liturginio giedojimo mokymas, t. y. giedojimas bendruomeniniu būdu per pamaldas koplyčioje, ir dainavimas

laisvalaikiu. Liturginį giedojimą kartu su kitais dalykais seminarijoje dėstė vienas iš profesorių (profesoriais buvo vadinami visi seminarijos dėstytojai). Pagal A. Katiliaus³⁷ sudarytą sąrašą giedojimą dėstė šie profesoriai (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Seinų seminarijoje liturginį giedojimą dėstę profesoriai

Vardas ir pavardė	Dėstyti dalykai	Darbo metai
Pijus Bartaškevičius (Bartoszkiewicz) (1805–1870)	Giedojimas	1831– 1836
Karolis Marija De Bigault Maisonneve	Prancūzų kalba, lotynų kalba, giedojimas	1864– 1866
Petras Budzeika (1841–1907)	Prokuratorius, giedojimas	1865– 1873
Petras Ivanauskas (1861–1906)	Giedojimas	1891– 1894
Juozapas Kaunas (1865–1910)	Dvasios tėvas, giedojimas	1895– 1903
Vincentas Mikalauskas (Michałowski) (1805–1863)	Giedojimas	1837– 1840
Jurgis Narijauskas (1876–1943)	Lotynų kalba, lietuvių kalba, giedojimas	1905– 1915
Martynas Stanislovas Petženiakovskis (Pietrzeńniakowski) (1802–?)	Giedojimas	1827– 1828
Antanas Radzinskis (Radziūnas) (1849–1903)	Filosofija, lenkų kalba ir literatūra, rusų kalba ir literatūra, giedojimas	1879– 1888
Andriejus Svenckis (Święcki) (1797–?)	Moralinė teologija, pastoracinė teologija, iškalba, giedojimas	1827– 1831
Petras Vencevičius (1829–1874)	Bažnyčios istorija, patrologija, giedojimas, iškalba	1853– 1855
Pranciškus Vondolovskis (Wądołowski) (1880–1940)	Lenkų kalba ir literatūra, Bažnyčios istorija ir visuotinė istorija, giedojimas	1909– 1915

Pastaba: kitų šaltinių duomenimis, apie 1868 m. giedojimo profesoriumi yra dirbęs ir Simanas Skinkis.

Apie liturginio giedojimo mokymo turinį ir metodiką žinių neaptikta, tačiau iš A. Katiliaus pateiktų duomenų galima spręsti, kad šį dalyką dėstė jaunesnio amžiaus pedagogai. Ar jie dar kur nors mokėsi muzikos, tobulinosi, žinių taip pat nėra. Vis dėlto jeigu muzikos mokymo lygio kriterijumi laikytume mokomąjį dalyką dėstančio profesoriaus muzikinę kvalifikaciją, tai Seinų seminarija Kauno ir Vilniaus seminarijoms neprilygtų. Kaune liturginį giedojimą net 12 metų dėstė kunigas kanauninkas Juozas Byla (1871–1944) – garsus ano meto solistas baritonas, pasirodydavęs viešuose koncertuose ir stebinęs amžininkus stipriu balsu. Nuo 1894 m. beveik iki pat gyvenimo pabaigos su klierikais bendravo ir lietuvių muzikos patriarchas kompozitorius J. Naujalis. Jis vadovavo žymiam Kauno katedros chorui, dėstė seminarijoje, lavino vargonininkus, propagavo grigališkąjį giedojimą. XIX–XX a. sandūroje Vilniaus kunigų seminarijoje giedojimą dėstė autoritetingas vargonininkas ir chorvedys, kompozitorius, Peterburgo konservatorijos auklėtinis J. Glińskis (Joachim Gliński, 1854–1898). Talentingas muzikas

pasižymėjo ir kaip Vilniaus katedros choro vadovas. J. Glinskį pakeitė ir 1907–1917 m. seminarijoje dėstė kompozitorius kunigas prelatas T. Brazys. Jis, kaip ir J. Naujalis, buvo puikus bažnytinės muzikos žinovas, studijavo Regensburgo (Vokietija) aukštojoje bažnytinės muzikos mokykloje. T. Brazio vadovaujamas Vilniaus katedros choras, kuriame giedojo ir klierikai, pasiekė meniškumo viršūnę. Būtent tokių muzikos autoritetų Seinų kunigų seminarijoje nebuvo. Dėl to šios seminarijos muzikalumo kriterijus – pačių klierikų meninė iniciatyva ir meilė chorui.

Seminarijos choro lygį parodė vadinamasis rinktinis choras. Kada jis susibūrė, tikslių žinių taip pat nėra. Pasak J. Stakausko, 1882–1887 m. choras tikrai veikė, jam vadovavo klierikas Vincentas Aleksandravičius. Choras buvo grynai lietuviškas, giedodavo keturiais balsais giesmes koplyčioje, per šventes – katedroje, o rekreacijos valandomis dainuodavo lietuviškas dainas.³⁸ Vyrų daugiabalsis giedojimas XIX a. pabaigoje laikytinas ypatingu lietuvių chorinio meno faktu, jeigu jis iš tiesų buvo kokybiškas meniniu požiūriu. Vis dėlto išvadų nebūtų galima daryti, nes patikimos medžiagos nerasta – nėra repertuaro sąrašo, neišliko giedotų kūrinių gaidų. Choro giedojimą keturiais balsais XX a. pradžioje aptarė M. Brundza. Šiuo atveju labai svarbus ir V. Mykolaičio-Putino pastebėjimas „Altorių šešėly“, jog Vasaris „pramoko balsu skaityti gaidas, groti fisharmonija ir tvirtai mokėjo visų choro giedamų dalykų savo balso partiją“³⁹.

Muzikos lyderis tarp klierikų – jų pačių išrinktas choro vadovas. Choro vadovai klierikai, siekdami pateisinti jiems suteiktą garbę, nuolat lavinosi individualiai. Antai M. Brundza apie savo muzikinį lavinimąsi rašė: „Kaipo neišprususiam ir neišsilavinusiam muzikui darbas iš karto buvo sunkus, bet nenusiminiau. Grojau tik smuiku. Reikėjo prasilaužti, kad šiek tiek bent pramokus skambinti ir piano. Įsigijau tinkamų rankvedžių ir ėmiausi darbo, bet ką gi be mokytojo padarysi. Tokia tai buvo ir pažanga, juo labiau kad nebuvo tam darbui ir tinkamo laiko. Bet jau pirmais metais prasilaužiau tiek, kad galėjau sugroti fisharmonija nekurias bažnytines giesmes.“⁴⁰ M. Brundza savo atsiminimuose taip pat apibūdino ir choro repertuarą: „Giedojome bene aštuonerias mišias <...>, daugiausiai kompozitorių Vitto ir Hallerio, daugybę offertorių ir kt. Muzikas prof. kun. Kaunas tuoj pastebėjo klierikų choro tobulėjimą ir dažniau kviesdavo Sumon į katedrą. Kai išmokiau chorą Hallerio mišias „Assumpta est“ ir offertorium „Jubilate Deo“, ir kaip pirmą kartą užtraukėme Katedroje per Tris Karalius (1903), tai visa bažnyčia į mus sužiuro. Gi nuo muzikos profesoriaus ir Rektoriaus susilaukėme viešo pagyrimo. Na, žinoma, daugiausiai garbės teko choro vedėjui. Tais pačiais metais Didįjį Penktadienį vakare suruošiau ir bažnytinį koncertą, kuriuo visi labai gerėjosi. Gi vyskupijos Administratorius prel. J. Antanavičius (jis mirė Rusijoje 1916 m.) ant rytojaus prieš pamaldas pakvietė į zakristiją ir prie visos kapitulos pagyrė. „Dzienku“, sako, vakar savo gražiu balseliu lementacijose ir koncerte sugraudinai. Pareikšk mano padėką visam chorui. Dievas jus telaimina“. Gi Velykom užfundijo chorui 3 butelius vyno.“⁴¹

Ši ilga citata suteikia naudingos informacijos. M. Brundzos nurodyti kompozitoriai Franzas Xaveris Vittas (1834–188?) ir Michalas Halleris (1840–?) yra žinomi XIX a. vokiečių katalikiškosios muzikos lotyniškais tekstais kūrėjai. Jų muzika profesionali, gerai skamba bažnyčiose, o svarbiausia – priinama ano laiko vidutiniams bažnyčių chorams. Dėl šių privalumų ji paplito Vokietijoje, Lenkijoje, Lietuvoje. Kai kurie šių kompozitorių

kūriniai Lietuvoje atliekami iki šiol. Taigi jeigu klierikai giedojo F. X. Vitto ir M. Hallerio muziką, choras tikriausiai galėjo lygintis su gerais lenkų bažnytiniais choris.

Tokia bendra rinktinio choro padėtis liudija XX a. pradžios Lietuvos muzikinei kultūrai būdingą tendenciją – jaunas žmogus muzikinio pasirengimo siekė jam prieinamais būdais, lavinimasi tęsė praktiškai dirbdamas su choru. Tokios kvalifikacijos tuometinėmis sąlygomis iš tiesų ir pakako.

Būtina aptarti choro vadovo klieriko asmenybės bruožus. Vadovas pirmiausia privalėjo turėti gerą balsą („turėjo gerą balsą“, „balsingas vyras“ ir kt.), pažinti muzikos raštą, t. y. būti muzikalus, be to, autoritetingas ir iniciatyvus. Atrodo, choro vadovų parinkimas seminarijoje tapdavo ištaisais debatais. M. Brundza rašė: „Paprastai choro vedėjais (dirigентаis) būdavo tik aukštesnių kursų klierikai, V ar IV kurso, man gi ta garbė netikėtai teko jau antrame kurse. Anais laikais seminarijoje buvo istorinis ir negirdėtas dalykas. Mat, kaip minėta, anais laikais seminarijoje jau buvo didesnė pusė lietuvių, tačiau lenkai nenorėdavo nusileisti ir jie norėdavo visur vadovauti. Lietuviai, kaip dauguma, irgi nenusileisdavo lenkams, per tai kildavo nesusipratimų ir aštrių ginčų. Rektorius palaikydavo lietuvius, taigi lietuviai visur ir laimėdavo. Taip ir čia atsitiko. Choro vedėju buvo V kurso klierikas Juozas Vyšniauskas (dabartinis Ilguvos klebonas, Šakių ap.). Gabiausias choristas buvo IV kurso klier. M. Dąbrowski, lenkas, taigi visi spėliojom, kad batuta <...> teksianti niekam kitam, tik jam. Tuo tarpu pabaigoje 1902 metų pasiūkia mane dirigentas J. Vyšniauskas ir įkalbinėja man, kad aš sutikčiau perimti choro vadovybę. Aš, žinoma, išsikalbinau, kad dar esu jaunas klierikas, kad dar mažai išsilavinęs muzikoje, nesugebėsiąs vesti choro, kad esą gabių choristų ir muzikų, pav. kad ir klier. Dąbrowski, taigi jam reiktų batutą perduoti, o ne man. Kadangi jis man paaiškino, kad taip yra nutarta aukštesnių kursų lietuvių, kad to reikalauja lietuvių palaikymas seminarijoje – sutikau. <...> Lenkai to nesitikėjo, taigi tas įvykis juos kaip perkūnas trenkė, jie pradėjo protestuoti ir triukšmauti...“⁴²

Choro vadovui būdingas kantoriškas vadovavimo stilius – jis ne dirigavo, bet vadovavo chorui grodamas vargonais ar fisharmonija (tokiu pat būdu, kaip ir mūsų bažnyčiose dabar). Vokalo lavinimas (taisyklingo balso formavimas, balsų lyginimas choro partijose) XX a. pradžioje mūsų bažnyčiose dar nebuvo išstobulėjęs, dėl to apie vokales pratybas nekalbama ir liudininkų atsiminimuose. Matyt, užteko elementariai parengti balsų partijas ir tvarkingai jas sinchronizuoti ritmo požiūriu. Toks lygis tenkino klierikus ir seminarijos vadovus.

Klierikams laisvalaikiu dainuojant liaudies dainas, mokantis naujų patriotinių dainų, chorvedybinės metodikos nereikėjo. Tačiau įdomu tai, kad chorui siekiant darnos keletas vyrų turėjo mušti į taktą. Toks ritmo valdymas („takto mušimas“) būtinas dideliame dainininkų būriui, ypač jeigu jis nėra taip gerai susidainavęs kaip sodžiaus dainininkų grupės. Tai lyg naujoviškas dainavimo būdas, padedantis siekti organizuotumo ir ritmo darnos.

Išvados

1. Seinų kunigų seminarijos choras XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje buvo unikali Lietuvos dvasininkų dvasingumo, muzikalumo ir etninės savimonės ugdymo aplinka.

Seminarijos choro ugdomąją įtaką liudija seminarijos absolventų – istorinių Lietuvos asmenybių (V. Aleksandravičiaus, P. Kriauciūno, J. Katiliaus, J. Narijausko, J. Skinkio, J. Galecko, J. Vyšniausko, M. Brundzos ir kt.) darbai pastoracinės ir visuomeninės veiklos srityse.

2. Jauno dvasininko asmenybės formavimasi seminarijos chore lėmė asmeninė meninės savišvietos iniciatyva. Nors Seinų kunigų seminarija ir nepasižymėjo aukšta muzikine kultūra, klierikų entuziazmas ir chorinio dainavimo motyvacija davė gerų rezultatų. Choras buvo išmokęs populiarių liturginių repertuarą ir jį didžiųjų švenčių metu atlikdavo miesto katedroje. Laisvalaikiu choru dainuojamos liaudies dainos lietuvių kilmės klierikams seminarijoje buvo vienas iš efektyviausių etninės savimonės žadinimo būdų.

3. Klierikų choras dirbo sekdamas ano laiko bažnyčių vargonininko-kantoriaus darbo stiliumi. Chorui vadovaudavo vienas iš muzikalesnių klierikų, kuris praktikos būdu išmokdavo paruošti chorą giedoti keliais balsais. Seminarijoje per savarankišką praktinį darbą įgyta kolektyvo organizavimo patirtis ir elementari chorvedybos metodika pravertė jaunų dvasininkų pastoracinės ir visuomeninės veiklos srityse. Tai paaiškina faktą, kad daugelio pirmųjų lietuviškų chorų XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje organizatoriais ir vadovais buvo kunigai.

NUORODOS

- ¹ Žr. autoriaus darbų bibliografiją: *Gudelis R.* Chorai ir dainų šventės Lietuvoje – etninės savimonės žadintojai: raidos ir raiškos problemos (XIX a. II pusė – XXI a. pradžia). Habilitacijos procedūrai teikiamų darbų apžvalga. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas. 2009; *Gudelis R.* Seinų kunigų seminarijos choras – lietuviybės žadintojas XIX a. pabaigoje – XX a. pirmajame dešimtmetyje // *Res humanitariae IV.* Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla. 2008. P. 236–253.
- ² Pirmaisiais metais Seinų seminarija buvo maža, bet 1863 m. prie jos prijungus Tykocino ir 1893 m. Kelcų seminarijas klierikų skaičius išaugo iki 60–80. XIX a. pabaigoje didžiąją jų dalį sudarė lietuvių jaunimas iš Naumiesčio (Vladislavovo), taip pat iš Marijampolės ir Kalvarijos apskričių. Kurį laiką seminarijos profesorių daugumą taip pat sudarė lietuviai. Kunigų seminarija Seinuose veikė iki 1915 m. pavasario, vėliau ji buvo perkelta į Mogiliavą, iš ten – į Peterburgą. 1918 m. seminarija vėl persikėlė į Seinus, ir dėstomoji kalba jau buvo lietuvių. Tačiau 1919 m. rudenį lenkų kariuomenei užėmus miestą, lietuvių kilmės klierikai ir profesoriai buvo išstremti į Lietuvą. Seminarija tęsė darbą Zvypliuose, nuo 1922 m. – Gižuose, o 1926 m. ji pavadinta Vilkaviškio kunigų seminarija. Tiesa, į Vilkaviškį seminarija perkelta 1930 m., minint Seinų kunigų seminarijos 180-ąsias įkūrimo metines.
- ³ Ši tema tyrinėta monografijoje: *Gudelis R.* Chorinis menas lietuvių tautos kultūroje: chorinio meno atspindžiai XIX a. pabaigos – XX a. pirmosios pusės publicistikoje. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla. 2003. P. 148–169.
- ⁴ *Brundza M.* Bažnytinės giesmės Seinų katedroje, seminarijoje ir Seinų vyskupijoje 1901–1907 metais. Newton, Pa. JAV. 1937. Rankraščio kopija. Klaipėdos universitetas. Kazio Pemkaus biblioteka. P. 13–14.
- ⁵ Ten pat.
- ⁶ *Šaltinyje* (1906, Nr. 23, IX 5) per visą puslapį įdėta nuotrauka „Maldininkų kampanija iš Marijampolės Vilniaus Kalvarijoje“, kurioje matyti apie 150–200 asmenų, tarp jų – kunigų, jaunimo ir vyresnio amžiaus žmonių. Matyt, tiek procesijos dalyvių pasiekė Vilnių.
- ⁷ Šaltiniai apie V. Aleksandravičiaus asmenybę: *Lietuvių enciklopedija.* T. 1. South Boston, Mass. USA: Lietuvių enciklopedijos leidykla. P. 24; *Lietuvos knygnešiai ir daraktorai 1186–1904.* Vilnius. 2004.

- ⁸ *Arminas A.* Lietuvių chorai tautinės savimonės ir kultūros žadintojai. Vilnius. 1998. P. 54.
- ⁹ *Aleksandravičius V.* Kalėdgiesmė [„Gimė Betliejū vaikelis, Tėvo dangiško Sūnelis“] // Muzikos žinios. Chicago. 1938.
- ¹⁰ Šaltiniai apie M. Brundzos asmenybę: Lietuvių enciklopedija. T. 3. Ten pat. P. 289; Knygotyra. Enciklopedinis žodynas. Vilnius. 1997. P. 73–74.
- ¹¹ *Brundza M.* Dedikacija.
- ¹² Šaltiniai apie M. Dabrilos asmenybę: Lietuvių enciklopedija. T. 4. Ten pat. P. 218; Lietuvos knygnešiai ir daraktoriai 1186–1904. Vilnius. 2004. P. 106 (pateiktas literatūros apie M. Dabrilą sąrašas).
- ¹³ Apie J. Galecko asmenybę žr. Lietuvos knygnešiai ir daraktoriai 1186–1904. Vilnius. 2004. P. 137 (pateiktas literatūros apie J. Galecką sąrašas).
- ¹⁴ Apie A. Lapinsko asmenybę žr. Lietuvių enciklopedija. T. 14. Ten pat. P. 169–170.
- ¹⁵ *Totoraitis J.* Kame yra dainų rinkinys iš 1866–67 // *Vadovas*. 1913. Nr. 65.
- ¹⁶ *Lapinskas J.* Kur dingo kun. Lapinsko dainų rinkinys? // *Viltis*. 1914. Nr. 51 (999).
- ¹⁷ Lietuvių enciklopedija. T. 28. Ten pat. P. 48.
- ¹⁸ Ten pat. Dar apie J. Skinkio asmenybę žr. Lietuvos knygnešiai ir daraktoriai 1186–1904. Vilnius. 2004. P. 424.
- ¹⁹ Šaltiniai apie S. Skinkio asmenybę: Lietuvių enciklopedija. T. 28. Ten pat. P. 48; Lietuvos knygnešiai ir daraktoriai 1186–1904. Vilnius. 2004. P. 424–425.
- ²⁰ Šaltiniai apie J. Narijausko asmenybę: Lietuvių enciklopedija. T. 19. Ten pat. P. 537–538; Lietuvos knygnešiai ir daraktoriai 1186–1904. Vilnius. 2004. P. 328 (pateiktas ir literatūros apie J. Narijauską sąrašas).
- ²¹ Apie J. Vyšniausko asmenybę žr. Lietuvių enciklopedija. T. 34. Ten pat. P. 355.
- ²² *Naujalis J.* Dainos mišriam chorui. Muzika J. Naujalis. Op. 17. Sąsiuvas II. Seinai. 1912; *Naujalis J.* 8 lietuviškos tautiškos dainos. Vyriškam ir mišriam chorui sutaiškė J. Naujalis. Op. 12. Antroji laida. Seinai. 1913.
- ²³ *Grinius K.* Atsiminimai ir mintys. T. 1. Tübingen: Patria. 1947. P. 131.
- ²⁴ *Stakauskas J.* Naujieji nacionalizmai ir Katalikų bažnyčia Lietuvoje. Vilnius: Aidai. 2003. P. 236.
- ²⁵ Antanas Šmulškštys (slapyvardis Paporonis, 1886–1951) į Seinų kunigų seminariją įstojo 1903 m., baigė 1908 m., vėliau studijavo Petrapilio dvasinėje akademijoje. Kurį laiką dirbo vikaru įvairiose Seinų parapijose, pasižymėjo kaip rašytojas ir visuomenės veikėjas.
- ²⁶ *Stakauskas J.* Ten pat. P. 203.
- ²⁷ Ten pat. P. 427.
- ²⁸ Ten pat. P. 236.
- ²⁹ Ten pat.
- ³⁰ *Brundza M.* Ten pat. P. 3–4.
- ³¹ V. Mykolaitis-Putinas romane „Altorių šešėly“ rašo: „O vakar vakaro rekreacijos metu buvo įvykęs toks incidentas. Lietuviai klierikai pradėjo dainuoti lietuviškai. Tai nebuvo draudžiama. Bet užsimanė dainuoti ir lenkai. Pradžioje dar lenktyniavo pakaitomis: viena daina lietuviška, viena lenkiška. Bet netrukus lenkai užsimanė nebeduoti lietuviams laiko ir, pabaigę vieną dainą, tuojau stvėrė kitą. Lietuviai nutarė neapsileisti ir, sulaukę posmo pabaigos, sutartinai užtraukė „Žirgelį“. Kilo sumišimas lenkų pusėj, ir tuo momentu salės duryse pasirodė rektorius.
– *Co tu hałas?* – piktai žybtelėjo akiniais.
– *Litwini nie dają nam śpiewać,* – pasiskundė lenkai.
Rektorius žengė į lietuvių pusę, ir iš jo minos buvo matyti, kad tas, kurį jis nusitvers, atsimins gimtąją dieną. O nutvėrė jis trečiojo kurso klieriką Marčiulį, stipriausią lietuvių tenorą, stovintį pirmoj eilėj ir iš visos krūtinės atlikinėjantį patriotinę savo pareigą.“ Cit: *Mykolaitis-Putinas V.* Altorių šešėly. 6-asis leidimas. Vilnius. 1979. P. 89–91. Incidentas pasibaigė rektoriaus nuosprendžiu *pychę masz*, o tai reiškia, jog kaltininkas gali būti išmestas iš seminarijos.
- ³² *Stakauskas J.* Ten pat. P. 237.

- ³³ Daina „Ant kalno karklai siūbavo“ publikuota pirmajame „Varpo“ numeryje (1889 m. Nr. 1), „Šėriau žirgelį“ – po metų (1890 m. Nr. 1), taip pat V. Kudirkos „Kanklėse I“ (1899).
- ³⁴ *Kučinskas D.* [Komentaras]. M. K. Čiurlionis. Lietuva, tėvyne mūsų. Kaunas. 1997.
- ³⁵ *Brundza M.* Ten pat. P. 8.
- ³⁶ *Stakauskas J.* Ten pat. P. 236.
- ³⁷ *Katilius A.* Seinų kunigų seminarijos profesoriai (mašinėraštis). [Vilnius: Lietuvos istorijos institutas. 2008]
- ³⁸ *Stakauskas J.* Ten pat. P. 236.
- ³⁹ *Mykolaitis-Putinas V.* Altorių šešėly. P. 65.
- ⁴⁰ *Brundza M.* Ten pat. P. 5–6.
- ⁴¹ Ten pat. P. 9–10.
- ⁴² Ten pat. P. 5–6.

LITERATŪRA

1. *Aleksandravičius V.* Kalėdgiesmė. [„Gimė Betliejui vaikelis, Tėvo dangiško Sūnelis“] // Muzikos žinios. Chicago. 1938.
2. *Arminas A.* Lietuvių chorai tautinės savimonės ir muzikinės kultūros žadintojai. Vilnius. 1998.
3. *Grinius K.* Atsiminimai ir mintys. T. 1. Tübingen: Patria. 1947.
4. *Gudelis R.* Chorai ir dainų šventės Lietuvoje – etninės savimonės žadintojai: raidos ir raiškos problemos (XIX a. II pusė – XXI a. pradžia). Habilitacijos procedūrai teikiamų darbų apžvalga. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas. 2009.
5. *Gudelis R.* Chorinis menas lietuvių tautos kultūroje: chorinio meno atspindžiai XIX a. pabaigos – XX a. pirmosios pusės publicistikoje. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla. 2003.
6. *Gudelis R.* Chorinis menas visuomenės kultūroje: Europos chorinė tradicija ir jos įsitvirtinimas Lietuvoje. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla. 2001.
7. *Gudelis R.* Chorinis menas lietuvių tautos kultūroje. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla. 2001.
8. *Gudelis R.* Seinų kunigų seminarijos choras – lietuvių žadintojas XIX a. pabaigoje – XX a. pirmajame dešimtmetyje // Res humanitariae IV. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla. 2008. P. 236–253.
9. *Jakštas A. J.* [Jakštas A.]. Naujas giedojimas lietuvių bažnyčiose // Židinys. 1900. Nr. 2. P. 89–90.
10. *Katilius A.* Lietuvių kalba Seinų kunigų seminarijoje. „Šaltinio“ 100-osioms metinėms // Šaltinis. Seinai. 2006 11 26. P. 9–13.
11. *Knygotyra.* Enciklopedinis žodynas. Vilnius. 1997. P. 73–74.
12. *Kučinskas D.* [Komentaras]. M. K. Čiurlionis. Lietuva, tėvyne mūsų. Kaunas. 1997.
13. Lietuvių enciklopedija. South Boston, Mass. USA: Lietuvių enciklopedijos leidykla.
14. Lietuvos knygnešiai ir daraktorai 1186–1904. Vilnius. 2004.
15. *Mykolaitis-Putinas V.* Altorių šešėly. 6-asis leidimas. Vilnius. 1979.
16. *Naujalis J.* Dainos mišriam chorui. Muzika J. Naujalis. Op. 17. Sąsiuvas II. Seinai. 1912.
17. *Naujalis J.* 8 lietuviškos tautiškos dainos. Vyriškam ir mišriam chorui sutaiškė J. Naujalis. Op. 12. Antroji laida. Seinai. 1913.
18. Nuotrauka „Maldininkų kampanija iš Marijampolės Vilniaus Kalvarijoje“ // Šaltinis. 1906 m. rugsėjo 5 d. Nr. 25.
19. *Stakauskas J.* Naujieji nacionalizmai ir Katalikų bažnyčia Lietuvoje. Vilnius: Aidai. 2003.
20. Šaltinis. Vienkartinis leidinys, skirtas „Šaltinio“ 100-osioms metinėms. Seinai. 2006 11 26.
21. *Totoraitis J.* Kame yra dainų rinkinys iš 1866–67 // Vadovas. 1913. Nr. 65.
22. *Žemaitis K.* „Šaltinio“ 100-osioms metinėms // Šaltinis. Nr. 14. Seinai. 2006 11 26.

NEPUBLIKUOTI ŠALTINIAI

1. *Brundza M.* Bažnytinės giesmės Seinų katedroje, seminarijoje ir Seinų vyskupijoje 1901–1907 metais. Newton, Pa. JAV. 1937. Rankraščio kopija. Klaipėdos universitetas. Kazio Pemkaus biblioteka.
2. *Katilius A.* Seinų kunigų seminarijos profesoriai (mašinraštis). [Vilnius: Lietuvos istorijos institutas. 2008]

Gauta: 2009 09 10

Parengta spaudai: 2010 06 01

Regimantas GUDELIS

THE ROLE OF THE CHOIR IN EDUCATING SPIRITUAL, ARTISTIC AND SOCIAL FEATURES AMONG THE PERSONALITIES OF THE SEMINARIANS OF SEINAI PRIESTS' SEMINARY (AT THE END OF THE 19TH – FIRST HALF OF THE 20TH CENTURY)

S u m m a r y

The article exceptionally presents the activity of those seminary graduates, who were distinguished in music and while studying in the seminary they were the leaders (conductors) of the choir.

Seinai Seminary was opened in 1826–1915 and in 1918–1919 was one of the most important centres of Lithuanian culture and education of that time. In the seminary, the students and professors were mostly Lithuanians. But in the autumn of 1919, when the Polish army occupied Seinai, they were exiled to Lithuania. A lot of distinguished clergymen, who contributed to the Lithuanian national revival, culture and art, left Seinai seminary.

The canon, master of theology Vincas Aleksandravičius (1865–1962) distinguished himself as a composer and as a choir conductor. Among his created chants and songs the following ones should be pointed out: “Aušros žvaigždė užtekėjo” (“The morning star has risen”), “Per Tavo šventą prisikėlimą” (“During Your holy resurrection”), “Angelų pasveikinimas” (“The angels’ greeting”), “Libera”, “Kalėdgiesmė” (“The Christmas carol”).

Mykolas J. Brundza (1884 08 10 – 1938 02 16) edited the seminary newspaper “Jaunuomenės draugas” (“The Youth friend”), later under the pseudonym Bijūnas and Pabalinis wrote for the “Vadovas” (“The Leader”), “Šaltinis” (“The Source”), for the Lithuanian newspaper “Viltis” (“Hope”) in 1905. In 1935 he arrived in the USA and there he worked as a chaplain in Newton, Pa St. Casimir’s (kazimieriečiai) academy. He distinguished himself as a musician and as an organizer of choirs.

Matas Dabrila (1846 08 30 – 1935 01 24 in Vilkaviškis). While working as a priest in Leipalingis he changed Polish chanting for chanting in the native language, taught children and adults Lithuanian prayers; by the time the press was banned he had organized the delivery of the Lithuanian press to the parish people.

Juozapas Galeckas (1871 03 02). While studying in the seminary he participated in secret seminary students’ organizations, distributed banned Lithuanian press, fostered Lithuanianism. J. Galeckas distinguished himself as an intelligent and energetic personality. While working as a priest he took care of the national education, organized collective trade institutions, established libraries and reading halls.

One of the most outstanding national educators Adolfas Lapinskas (1884 10 29 – 1909 07 05) created poetry, wrote down about 150 songs; he made a collection of 500 songs collected by him and by other seminary students. (The collection disappeared during the war).

Juozas Skinkis (1870 12 01 – 1943 01 25). He was a member of the Lithuanian science association, a talented artist, a wonderful singer and choir conductor, a teacher of Lithuanian songs, an exceptionally energetic personality in various spheres; collected folk songs; he sang and recorded about 100 songs by the composer St. Šimkus.

Simanas Skinkis (1842 10 09 – 1937 01 16). After graduating the seminary he was the first to start teaching catechism in Lithuania, in Seinai cathedral; he was an active propagator of sobriety; distributed books during the ban of the Lithuanian press and later collected Lithuanian words, proverbs, sayings.

Jurgis Narijauskas (1876 04 21 – 1946 01 29). He was one of the most outstanding priests and public men of the end of the 19th – first half of the 20th century, surprisingly talented in the spheres of diplomacy, science, languages and art. In 1909 he was elected to the jury of the collection of songs and melodies by the congress of the Lithuanian science association; he translated religious and art works from Lithuanian into Italian languages, among which the libretto of A. Ponchielli opera “Lituani”; translated into Lithuanian and published Dante’s “The Divine Comedy” by his own means.

Among the mentioned there are seminary graduates – priests P. Kriaučiūnas (1850–1916), J. Katilius (1854–1930), A. Krakaitis (1879–1934), A. Šmulkštys (1866–1931), P. Radžiūnas (1880–1950), J. Petrika (1885–1941), V. Jurgilas (1861–1931), J. Narijauskas (1876–1946), V. Aleksandravičius (1865–1952) etc.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: Seinai, choras, kunigų seminarijos studentai, liaudies dainos, nacionalinis atgimimas.

KEY WORDS: Seinai, choir, students of theological seminary, folk songs, chant, national revival.

Regimantas GUDELIS – Klaipėdos universiteto Muzikologijos instituto vyr. mokslinis bendradarbis, Menų fakulteto Chorvedybos katedros docentas, socialinių mokslų daktaras. Mokslo interesų sritis – chorinis menas, chorinio meno istorija. Adresas: K. Donelaičio g. 4, 92144 Klaipėda. Darbo tel. (8 46) 39 87 34. El. paštas regimantas.gudelis@gmail.com.

Regimantas GUDELIS – PhD in Social Sciences, senior research worker at the Institute of Musicology, assoc. prof. at the Department of Conducting, Art faculty at Klaipėda University. Scientific interest – Choir music, history of choir music. Address: K. Donelaičio g. 4, 92144 Klaipėda. Tel. (8 46) 39 87 34 (Office). E-mail: regimantas.gudelis@gmail.com.